Zelene rešitve

Pristopi in rešitve za trajnostno prenovo degradiranih in opuščenih območij na Gorenjskem

Gorenjska zaradi naravnih razmer razpolaga z majhnim deležem ravninskih površin in pomanjkanjem prostora za različne dejavnosti, zato je treba še posebej **odgovorno načrtovati investicije in njihov razvoj usmerjati na obstoječe pozidane površine, ki so slabše izkoriščene**. Med te površine sodijo tudi degradirana in opuščena območja znotraj podeželskih naselij. To so neurejene zelene površine, deli vasi in vaških jeder, ki jih pestijo pomanjkanje vsebin in opuščanje dejavnosti, slaba podoba krajinskega ambienta, znižana kakovost doživljanja ...

Pri urejanju javnih površin je pomembno tudi **vključevanje javnosti**. Ker so javne površine namenjene prebivalcem in obiskovalcem, je nujno, da so ti aktivno vključeni v proces prenove, saj je le tako končna ureditev narejena po njihovi meri in željah, s čimer je dosežen tudi namen revitalizacije – urejene površine »živijo«, prebivalci in obiskovalci jih pogosto in z veseljem uporabljajo, društva organizirajo prireditve, naselja pridobijo na kakovostni ponudbi in izboljšani podobi.

Lep primer vključevanja lokalnih prebivalcev v proces prenove je priprava načrta oživitve Triglavske ceste v Bohinjski Bistrici. Pet revitaliziranih območij v gorenjskih podeželskih naseljih – trg pred kulturnim domom v Stari Fužini z novim informacijskim centrom, vaški trg na Blejski Dobravi, otroški igrišči v središču Cerkelj na Gorenjskem in v Češnjevku ter območje opuščenega kraka nekdanje hitre ceste v Bistrici – pa predstavlja dobre prakse ureditve opuščenih ali degradiranih območij, ki temeljijo na spoštovanju lokalnih vrednot.

Vsi navedeni primeri so nastali ali bili dokončani s pomočjo projekta **ZELENE REŠITVE**, ki je bil delno financiran iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja in je z namenom urejanja prostora povezal osem partnerskih organizacij. V projektu so sodelovali Regionalna razvojna agencija – BSC Kranj, Kulturno društvo prostoRož, Javni zavod Triglavski narodni park, Turizem Bohinj, Občina Bohinj, Občina Jesenice, Občina Cerklje na Gorenjskem in Občina Naklo.

Rezultati projekta ZELENE REŠITVE so predstavljeni z željo, da bi bili v pomoč in spodbudo pri nadaljnjem urejanju opuščenih območij ter ustvarjanju kakovostnega bivanjskega okolja.

BOHINJSKA BISTRICA
OŽIVITEV TRIGLAVSKE CESTE

Dolgoročna ureditev in kratkoročna revitalizacija industrijskega območja

V številnih manjših naseljih kljub hitremu razvoju novih oblik dela, kulturnega udejstvovanja in druženja pogosto manjkajo prostori, ki bi služili kot kreativna in podjetniška stičišča. Priložnost za vzpostavitev teh prostorov predstavljajo degradirana industrijska območja. Občina Bohinj se spopada s situacijo, kjer so vsi obstoječi prostori zasedeni s turističnimi dejavnostmi. Širše območje železniške postaje v Bohinjski Bistrici ob Triglavski cesti predstavlja prostor, kjer se lahko razvijejo novi prostori za mlade podjetnike in kreativce.

Triglavska cesta je že od 19. stoletja, ko se je tam odprl bohinjski železniški predor, pomembno območje za naselje in širšo regijo. Ta potencial ohranja tudi danes, vendar je potrebna oživitve in prostorske ter programske prenove. Neprofitni urbanistični studio prostoRož je pripravil celovit načrt revitalizacije območja ob železniški postaji, izdelal načrt prenove nabrežja Belice, in skupaj s prebivalci izvedel kratkoročno programsko revitalizacijo Gradbene (območje nekdanjega Gradbenega podjetja Bohinj).

Ureditev potniškega terminala

Izhodiščna ideja za oživitev Triglavske ceste je občinski načrt, da območje postane novo prometno vozlišče. ProstoRož je pripravil prostorsko preveritev preureditve Triglavske ceste, kjer bi se glavno avtobusno postajo umestilo ob železniško postajo, kjer že danes deluje tudi večje parkirišče. S to potezo bi se Triglavsko cesto uredilo kot novo vstopno točko občine, s tem pa večjo vidnost in veljavo pridobi tudi širše območje.

Parkovna ureditev ob Belici

Drevored ob reki Belici predstavlja edini javni prostor na območju, ki omogoča druženje prebivalcev, in pomembno vstopno točko na Triglavsko cesto. Četudi gre za manjšo ureditev, je bila prepoznana kot prvi korak k revitalizaciji območja. ProstoRož je izdelal načrt prenove nabrežja Belice, ki vključuje prenovo zaščitenega kostanjevega in topolovega drevoreda, postavitev nove urbane opreme in sanacijo profila ceste.

danes

jutri

Kratkoročna revitalizacija Gradbene

Ko se občine lotijo reševanja lokalnega prostorskega izziva, imajo prebivalci pogosto občutek, da so izključeni iz procesa in niso zadovoljni s predlagano rešitvijo, četudi si tudi sami želijo, da bi se izbrano degradirano območje oživilo. Proces lahko izboljšamo z uporabo t.i. mehkih pristopov kot so javna razprava, intervjuji, okrogle mize, fokusne skupine in ulični festivali, ki zagotovijo **več participacije javnosti** in pomagajo oblikovati skupno vizijo prenove, s katero so zadovoljni tako občina kot prebivalci.

Mehki pristopi so relativno **nov urbanistični pristop** v slovenskem prostoru, zato potrebujejo več časa, da se prebivalci navadijo na idejo aktivne participacije. Proces revitalizacije območja Gradbene je zato potekal od januarja 2019 do junija 2020. Po pregledu primernih stavb se je najprej izvedlo intervjuje z lokalnimi deležniki, nato pa skupne sestanke z društvi, manjšimi podjetniki in kreativnimi posamezniki. Na srečanjih se je raziskovalo želje in potrebe ter iskalo najboljši način, kako območju Gradbene vdihniti novo življenje. Najpogosteje izraženi želji sta bili ureditev večnamenskega prostora za dogodke in ureditev pisarniških prostorov, saj v okolici Bohinja deluje več samostojnih podjetnikov. Zato se je maja 2019 skupaj z lokalnimi osnovnošolci, Društvom mladih Bohinj in prostovoljci izvedlo delovno akcijo urejanja prostora kovinarske delavnice, ki bi lahko postal prostor za dogodke. Januarja 2020 je potekal dan odprtih vrat v upravni stavbi Gradbene, kjer je Občina Bohinj predstavila možnost najema pisarniških prostorov, prostoRož pa je uredil vzorčno pisarno in skupni prostor.

Foto: Matjaž Rušt

Foto: Matjaž Rušt

Foto: Matjaž Rušt

Danes je večina prostorov, od skladiščnih in delavniških do pisarniških prostorov, oddanih. Naseljujejo jo destilarna, tiskarna, pakirnica sladkorja in druga manjša podjetja ter Kamra – večnamenski kulturni in umetniški prostor, ki ga vodi lokalna oblikovalka. Dogodki v Kamri so v Gradbeno že privabili številne obiskovalce, ki poprej nikoli niso imeli stika s tem delom naselja ali z Bohinjsko Bistrico, zato je pomembno, da taki prostori tudi v prihodnosti ostanejo namenjeni kulturno-kreativnim dejavnostim.

STARA FUŽINA
SVET POD TRIGLAVOM

V središču Stare Fužine se v smeri glavne poti pred vaškim mostom odpre pogled na Triglav. Osrednjo os kompozicije predstavlja kontrapunkt med Triglavom in Mostnico, goro in reko, najvišjim in najglobljim, vidnim in nevidnim. Na ta pogled je uglašen **novi trg v Stari Fužini**, ki je del Triglavskega narodnega parka.

S celovito prenovo je trg pred kulturnim domom v Stari Fužini dobil sodoben značaj in ohranil **stik s tradicionalnimi vrednotami stare vasi**. Potopljeni pločniki skozi celo naselje omogočajo deljeno rabo pešcev, kolesarjev in voznikov, sproščajo poglede, ker ni treba paziti na ostre robove pločnikov in dajejo prednost vasi in ne cesti. Betonski tlak, obdan s pasom kock v osrednjem prostoru trga je tridelen, tako logično poveže traso ceste s terasama na vsaki strani, hkrati pa se simbolno naveže na tripartitno strukturo Triglava.

Pred prenovo

Lipa s kamni opozarja na balvane, ki so raztreseni in razpostavljeni po celotni vasi. Z možnostjo sedenja navzven in navznoter klop pod lipo druži »srenjo celo« za pogovore in »govorance«...

Oživljeni **Aljažev stolp** z roba tridelnega trga ne poudarja samo enega najlepših pogledov na Triglav, temveč poglablja tudi vpogled v Zlatorogovo kraljestvo...

Novo informacijsko središče z lopo, tesanimi bruni in tradicionalnim »vaštrom« spominja na tipični bohinjski stan, ki ga lahko vidimo na planinah..

BLEJSKA DOBRAVA
NA POTI V VINTGAR

Vaško jedro na Blejski Dobravi predstavlja osrednji prostor v naselju, stičišče pomembnih objektov ter izhodišče za obisk bližnjih zanimivosti. Razvoj prostora so pogojevale potrebe lokalnega prebivalstva ter lega v neposredni bližini cerkve sv. Štefana. Območje se je skozi leta oblikovalo v javni vaški trg za potrebe družabnega življenja lokalnih prebivalcev in obiskovalcev.

Osrednji prostor vasi je v preteklosti služil za različne namene; na tem mestu je stal hotel Kamenšek, nato večstanovanjska stavba s pomožnimi objekti (drvarnicami), po rušitvi pa je prostor povečini služil kot parkirišče in odlagališče lesa.

Pred prenovo

Z ureditvijo vaškega jedra se je vzpostavil **osrednji družabni prostor** za potrebe sejemske in tradicionalne tržnice za prodajo lokalnih kmetijskih pridelkov, prikaz obrti, običajev in kulinarike. Trg omogoča tudi izvedbo različnih tradicionalnih in lokalnih prireditev kot so žegnanje konj na Štefanovo, koledovanje, božično dogajanje pred polnočnico, praznovanje krajevnega praznika in drugih dogodkov. Urejen vaški trg prispeva k lepšemu in privlačnejšemu videzu vasi ter spodbuja in ohranja družabno življenje na podeželju, ki privablja tudi številne obiskovalce iz okoliških krajev.

Mimo vaškega jedra na Blejski Dobravi poteka označena pohodniška pot, po kateri se lahko odpravimo na oglede številnih naravnih znamenitosti v okolici, kot so svetovno znana soteska Vintgar in slap Šum, skalni osamelec Poljanska baba na Poljanah, Mežakla s številnimi pohodniškimi potmi, ki vodijo v Triglavski narodni park.

CERKLJE NA GORENJSKEM in ČEŠNJEVEK

UREJENOST S PRIZNANJEM

V središču Cerkelj na Gorenjskem in v Češnjevku sta občanom in obiskovalcem na voljo **novi urejeni površini z nameščenimi igrali za otroke**. Območji predstavljata dve novi središči za druženje in povezovanje lokalnega prebivalstva.

Otroško igrišče v središču Cerkelj na Gorenjskem je locirano na območju, ki je bilo delno uničeno v požaru leta 2017. Prostor, ki je bil nekdaj neprimeren za zadrževanje in za igro otrok, je na novo zaživel.

Igrišče v vasi Češnjevek je bilo urejeno na območju nekdanje čistilne naprave ČN Češnjevek, na katero je bilo priklopljeno kanalizacijsko omrežje naselij Praprotna Polica, Velesovo, Trata pri Velesovem, Adergas in Češnjevek. Po priklopu vseh gospodinjstev na kanalizacijsko omrežje in prevezavo le tega na CČN Domžale–Kamnik, čistilna naprava ni bila več v funkciji, zato je bila odstranjena. Z ureditvijo je območje postalo **kraj druženja in srečevanja** in ne več območje z omejenim dostopom.

Pred prenovo

Občina Cerklje na Gorenjskem je izkoristila potenciale, ki jih nudijo opuščena in degradirana območja, ter jih uredila na način, ki pozitivno vpliva na urejenost celotne občine in kakovost življenja občanov.

Novi urejeni površini z otroškima igriščema v naseljih Cerklje na Gorenjskem in Češnjevek sta tudi del uspešne zgodbe projekta Moja dežela - lepa in gostoljubna, ki ga je v letu 2020 organizirala Turistična zveza Slovenije. Cerklje na Gorenjskem so zasedle prvo mesto kot najlepše in najbolj gostoljubno manjše mesto v Sloveniji!

BISTRICA
STARA HITRA CESTA V NOVI PODOBI

V Bistrici je **del nekdanje hitre ceste na relaciji Naklo–Podtabor** po izgradnji avtoceste leta 2003 ostal opuščen. Rastje se je širilo z brežin, zaraščale so se tuje invazivne vrste, varnostne ograje so propadale, pojavila so se odlagališča materiala.

Občina Naklo je v sklopu projekta Zelene rešitve aktivno lotila sanacije dela opuščene ceste pod viaduktom Tržiška Bistrica. S tem je bil narejen korak naprej pri urejanju opuščenih in degradiranih območij na Gorenjskem.

Najprej je bilo na vrsti čiščenje zemljišča, odstranitev pripeljanih materialov na stalno deponijo, demontaža in odstranitev dotrajanih in prerjavetih varnostnih ograj, odstranitev grmičevja in dreves. Sledila je postavitev novih varnostnih ograj, čiščenje betonskih voznih površin, postavitev urbane opreme in zasaditev dreves.

Pred prenovo

Območje je zaživelo v novi podobi in postaja **priljubljena sprehajalna in kolesarska pot**. Na urejenem območju se bodo v prihodnje lahko izvajale najrazličnejše prireditve in dogodki, od gasilskih vaj in tekmovanj do kulturnih in turističnih prireditev ali sejmov. Z ureditvijo je priljubljena turistična točka ob Tržiški Bistrici postala še bolj vabljiva za domačine in tudi za goste iz tujine.

Zelene rešitve

Predstavljene aktivnosti so rezultat projekta ZELENE REŠITVE, v katerem so pod vodstvom BSC Kranj sodelovali Kulturno društvo prostoRož, Javni zavod Triglavski narodni park, Turizem Bohinj, Občina Bohinj, Občina Jesenice, Občina Cerklje na Gorenjskem in Občina Naklo.

Izvedba projekta je delno financirana s strani Evropska unije iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP), pristop CLLD - izvajanje lokalnega razvoja, ki ga vodi skupnost, v programskem obdobju 2014–2020.

Izdajatelji: Občina Jesenice, Občina Cerklje na Gorenjskem, Občina Naklo, Turizem Bohinj, november 2020. Oblikovanje in tisk: Nimbus d.o.o. Kranj.
Foto: Tomaž Sedej, Matjaž Rušt, KD prostoRož, Občina Bohinj, Občina Jesenice, Občina Cerklje na Gorenjskem in Občina Naklo.